

เล่าเรื่อง
เมืองไทย

วัดประจำ รัชกาล

เล่าเรื่อง
เมืองไทย

วัดประจำ รัชกาล

บรรณาธิการอำนวยการ : พ้องเพ็ญ อาชาเทวัญ
บรรณาธิการ : รุ่งโรจน์ อาชาเทวัญ
กองบรรณาธิการ : รัตนา ภูมิพิทักษ์, ชูติรัตน์ แมนพโยคนย์
ธัมม์ ศิริพรมรินทร์, เขยรัตน์ ญาโนภาส
เล่าเรื่อง : กฤษกร เพชรนอก
วาดภาพ : กัทธกร คนุชดิษฐ์
ออกแบบปก : อัมรินทร์ เดชณรงค์, กัทธกร คนุชดิษฐ์, ฤทธิเดช พุ่มท้วม
คอมพิวเตอร์กราฟิก : สุพัชรี ศรีพิเชษ
พิสูจน์อักษร : สิริพรรณ โพธิ์ศรีสุข

S7901-30-04-14

จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย

บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด

28, 30, 32 ซอยรังสิต-ปทุมธานี 16 ซอย 7 ต.ประเวศน์ปิตัย อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130

โทรศัพท์ 0-2958-1125-7, 0-2567-5119 โทรสาร 0-2567-5105

e-mail : sales@skybook.co.th

www.skybook.co.th

คำห้ำหั่นำห้กพินพ์

หนังสือชุด **เห่สี่งเมืองไทย** **วัด** **ประจ้รำรัชกาล** ได้นำเรื่องราวหลากหลายมุมเกี่ยวกับวัดประจ้รำรัชกาลของพระมหากษัตริย์แห่งบรมราชจักรีวงศ์มานำเสนอในรูปแบบการเล่าเรื่องประกอบภาพทั้งประวัติความเป็นมาและสถานที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อให้เด็ก ๆ และเยาวชนได้เรียนรู้ ซึ่มซบศิลปวัฒนธรรมไทย ทั้งด้านสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และช่างศิลป์ไทย ซึ่งสืบทอดต่อเนื่องกันมานับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

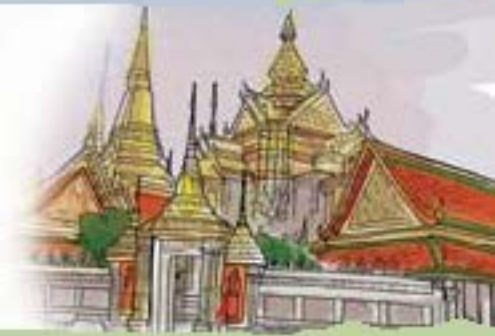
สำนักพิมพ์จึงได้นำเรื่องราวของวัดประจ้รำรัชกาลมาเล่าผ่านหนังสือชุด **เห่สี่งเมืองไทย** เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด ใช้ภาษาง่ายแต่ยังคงไว้ซึ่งสาระที่สำคัญ พร้อมเนื้อเรื่องที่มีรูปประกอบที่น่าสนใจ แก่ผู้อ่าน ตลอดจนคุณพ่อคุณแม่ ผู้ปกครอง ครูผู้สอน และร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้เรื่องราวสำคัญของเมืองไทย ซึ่งคนไทยทุกคนควรรู้และร่วมภาคภูมิใจในความเป็นไทยสืบไป

ส่งหนังสือ อักษรเจริญ

รอบรู้ก่อนเข้าชม

วัดหลวงหรือพระอารามหลวง หมายถึง วัดที่พระมหากษัตริย์ หรือพระบรมวงศานุวงศ์ทรงสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์ รวมทั้งวัดที่รัฐบาลหรือประชาชนทั่วไปสร้างขึ้นแล้วน้อมเกล้าฯ ถวาย แบ่งได้ ๓ ชั้น คือ

พระอารามหลวงชั้นเอก เป็นวัดที่มีความสำคัญ มีเจดีย์-สถานบรรจุพระบรมอัฐิ หรือวัดที่มีเกียรติสูง มี ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ ราชวรมหาวิหาร   ระดับที่ ๒ ราชวรวิหาร
ระดับที่ ๓ วรมหาวิหาร

พระอารามหลวงชั้นโท เป็นวัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญ หรือวัดที่มีเกียรติ มี ๔ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ ราชวรมหาวิหาร   ระดับที่ ๒ ราชวรวิหาร
ระดับที่ ๓ วรมหาวิหาร   ระดับที่ ๔ วรวิหาร

พระอารามหลวงชั้นตรี เป็นวัดที่มีเกียรติ วัดประจำหัวเมือง หรือวัดที่มีความสำคัญชั้นรอง มี ๓ ระดับ คือ

ระดับที่ ๑ ราชวรวิหาร
ระดับที่ ๒ วรวิหาร
ระดับที่ ๓ สามัญ (ไม่มีคำสร้อยต่อท้ายชื่อวัด)

วัดประจำรัชกาลที่ ๑

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

๑

วัดประจำรัชกาลที่ ๒

วัดอรุณราชวราราม ราชวรมหาวิหาร

๑๔

วัดประจำรัชกาลที่ ๓

วัดราชโอรสาราม ราชวรวิหาร

๒๐

วัดประจำรัชกาลที่ ๔

วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร

๒๔

สารบัญ

วัดประจักษ์ศิลปาคมที่ ๕ และรัชกาลที่ ๗

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ราชวรวิหาร

๓๐

วัดประจักษ์ศิลปาคมที่ ๖

วัดบวรนิเวศวิหาร ราชวรวิหาร

๓๘

วัดประจักษ์ศิลปาคมที่ ๘

วัดสุทัศนเทพวราราม ราชวรมหาวิหาร

๔๖

วัดประจักษ์ศิลปาคมที่ ๙

วัดมรรคานนท์ ๙ กาญจนบุรี

๕๒

วัดประจำรัชกาลที่ ๑

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร

ประวัติวัด

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ในอดีตเรียกกันว่า วัดโพธาราม หรือ วัดโพธิ์ สร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา เมื่อสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสถาปนากรุงธนบุรีเป็นราชธานี วัดโพธิ์จึงได้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี ทรงบูรณปฏิสังขรณ์พระอุโบสถ พระระเบียง พระวิหาร จนแล้วเสร็จ ใน พ.ศ. ๒๓๔๕ และพระราชทานนามว่า "วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม"

ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว วัดพระเชตุพนได้รับการบูรณะครั้งใหญ่ โปรดเกล้าฯ ให้อาจารย์ต่าง ๆ ลงบนแผ่นศิลาเพื่อมีใ้ชำรุดมุ่งไปตามกาลเวลา โดยคิดศิลาจารึกเหล่านี้ไว้ตามศาลาราย

วัดโพธิ์ถูกเปลี่ยนชื่ออีกครั้งเป็น วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

สาเหตุสำคัญที่ทำให้วัดโพธิ์ได้ยกฐานะเป็นพระอารามหลวง เนื่องจากตั้งอยู่ในเขตพระนครฝั่งตะวันออกของกรุงธนบุรี

วัดพระเชตุพนฯ เป็น
พระอารามหลวงที่มีความสำคัญยิ่ง
พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ทรงเอาพระทัยใส่
และทรงบูรณะซ่อมแซมวัดนี้ตลอดมา
ด้วยเหตุที่เป็นแหล่งรวบรวมสรรพวิชาความรู้
ด้านต่าง ๆ ทั้งประวัติศาสตร์ วรรณกรรม
ศิลปกรรม และการแพทย์ จึงถือว่า
วัดพระเชตุพนฯ คือมหาวิทยาลัยแห่งแรก
ของประเทศไทย

พระอุโบสถ

พระอุโบสถหลังใหม่ประดิษฐานพระพุทธรูปปางปฐมเมธิมุข เดิมประดิษฐานอยู่
ณ วัดศาลาลี้หน้า (วัดสุทาสวรรค์) เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๒ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้า-
จุฬาโลกมหาราช โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญมาปฏิสังขรณ์บรรจุพระบรมธาตุแล้ว
ประดิษฐานเป็นพระประธานในพระอุโบสถ ถวายพระนามว่า **พระพุทธรูปปางปฐมเมธิมุข**
หมายถึง **พระพุทธรูปที่ส่งจากเมืองทวารวดีมาสร้างงามที่สุดในแผ่นดินตาม**
สายพระเนตรของพระองค์

ต่อมารัชกาลที่ ๓ ทรงปฏิสังขรณ์
วัดพระเชตุพนฯ โปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระอุโบสถเก่า
ซึ่งสร้างไว้ตั้งแต่ครั้งรัชกาลที่ ๑ ลง แล้วทรง
สร้างขึ้นใหม่ได้ใหญ่โตกว่าเก่า ส่วนฐานของ
พระพุทธรูปปางปฐมเมธิมุขก็ก่อทำใหม่ขยายให้สูงขึ้น
เป็น ๓ ชั้น พระสาวกที่เดิมมี ๒ องค์ ก็ทรงสร้าง
เพิ่มอีก ๘ องค์ รวมเป็น ๑๐ องค์ ดังที่ปรากฏอยู่
ในปัจจุบัน

๑ พระพุทธไสยาสน์

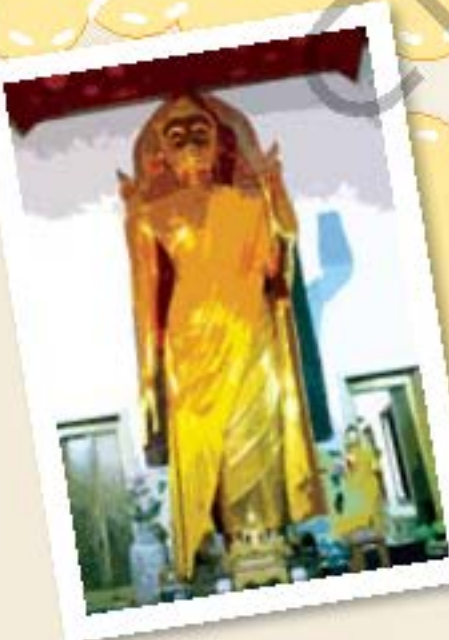
เอกลักษณ์และสัญลักษณ์ของวัดโพธิ์ที่ตั้งดังไปทั่วโลกประดิษฐานอยู่ในพระวิหาร เป็นพระพุทธรูปปางไสยาสน์ที่งดงามที่สุด รัชกาลที่ ๓ ทรงบูรณปฏิสังขรณ์ใน พ.ศ. ๒๓๓๕ สร้างโดยก่ออิฐถือปูน ลงรักปิดทอง มีความยาวทั้งสิ้น ๕๐ เมตร ความสูงถึงพระพักตร์ ๓๐ เมตร พระพุทธบาทกว้าง ๕ เมตร พื้นพระพุทธบาทประดับมุกเป็นรูปสิ่งมงคล ๑๐๘ ประการ ซึ่งเป็นศิลปะที่ปรากฏมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยา

รูปมงคลด้านบนที่ติดกับนิ้วพระบาทเป็นรูปพระมหากษัตริย์ ๑๖ ชั้น ประทับนั่งบนบัลลังก์ ถัดลงมาเป็นเขาพระสุเมรุ มีพระอาทิตย์และพระจันทร์โลจรรยอยู่โดยรอบ กลางฝ่าพระบาทมีสระอโนดาต รวมถึงแก้ว ๗ ประการของจักรพรรดิ ได้แก่ ข้างแก้ว มีแก้ว ขุนพลแก้ว ขุนคลังแก้ว นางแก้ว นวนแก้ว และจักรแก้ว

๒ พระพุทธโศภนาราม

พระพุทธรูปโลกนาถชื่อพระเอกแตกแห่งอยุธยาราชธานี ประดิษฐานอยู่ในพระวิหารทิศตะวันออกมุขหลัง มีพระนามเต็มว่า **พระโลกนาถศาสดาจารย์** ประดิษฐานอยู่ ณ วัดพระศรีสรรเพชญ์ในพระราชวังพระนครศรีอยุธยา

เมื่อพระนครศรีอยุธยาเสียแก่พม่าใน พ.ศ. ๒๓๑๐ พระโลกนาถศาสดาจารย์ถูกเพลิงเผาผลาญจนชำรุดหักพัง ครั้นในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ทรงสถาปนาวัดพระเชตุพนฯ และโปรดเกล้าฯ ให้อัญเชิญพระโลกนาถศาสดาจารย์มาจากวัดพระศรีสรรเพชญ์ ทรงปฏิสังขรณ์ บรจุหะบรมธาตุ แล้วอัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธานในพระวิหารทิศตะวันออกมุขหลัง จนถึงปัจจุบัน

พระบรมธาตุสี่ช้างค้ำ

สถาปัตยกรรมอันโดดเด่น ตั้งตระหง่านอยู่หลังพระมณฑปเป็นมหาเจดีย์
ย่อมุมไม้สิบสองขนาดใหญ่ ๔ องค์ ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบ ประกอบด้วย พระมหาเจดีย์พระศรี-
สรรเพชญดาญาณ รัชกาลที่ ๑ พระมหาเจดีย์ตลกธรรมกรณิทาน รัชกาลที่ ๒ พระมหาเจดีย์มุนีพิศนธิราช
รัชกาลที่ ๓ และพระมหาเจดีย์ทรงพระศรีสุริโยทัย รัชกาลที่ ๔ ลักษณะของเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองก็คือ
มุมที่ฐานของเจดีย์จะย่อเป็นมุมเล็กอีกมุมละ ๓ เมื่อรวม ๔ ด้าน จึงมีทั้งสิ้น ๑๒ มุม

ตำราช่างสิบหมู่

เป็นจารึกแผ่นศิลาแสดงตำราหมวดแผนโบราณและการคา
ด้วยลายเส้นบอกตำแหน่งหมวด แบ่งเป็นหมวดตมู่ไว้ห้อมมสรรพ เป็น
แหล่งรวมสรรพวิชาทั้งการแพทย์ การเมือง การปกครอง ประวัติการ
สร้างวัด และวรรณคดีในสมัยต้นรัตนโกสินทร์

ยักษ์วัดโพธิ์

อยู่ในซุ้มประตูทางเข้าพระมณฑป เป็นยักษ์ในวรรณคดีเรื่องรามเกียรติ์ แรกเริ่มเดิมทีมี ๔ คู่ แต่เมื่อมีการสร้างพระมณฑปสมัย ๔ รัชกาล จึงจำเป็นต้องขุดประตูทางเข้าพระมณฑปออกสองด้าน ทำให้เหลือยักษ์อยู่ ๒ คู่ ดังที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน

ผู้รู้เรื่องตำนานท่านเขียนเรื่องกเห็นยักษ์คู่นี้ตัวเล็กจนไม่น่าเป็นยักษ์ ทั้งยังอยู่ในตู้กระจกอีกด้วยก็สงสัยได้ว่าล่องหนต้องยื่นมือไว้ดูอย่างเสียว ไม่มีโอกาสออกไปพบกับยักษ์วัดแจ้งอีกแล้ว

ทัพตำราธิปไตย

สันเกล้าฯ รัชกาลที่ ๓ มีพระราชดำริว่าราษฎรทั่วไปควรได้เรียนวิชาอันมีประโยชน์ไว้ จึงโปรดเกล้าฯ ให้รวบรวมตำราแพทย์แผนโบราณและตำราตัดคนอันเป็นตำราแก้มือยส่วนต่างๆ ของร่างกายมาประยุกต์สร้างเป็นรูปฤๅษีตัดคน เพราะคนไทยเคารพว่าฤๅษีเป็นครูผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาการศึกษาต่างๆ ราษฎรทั่วไปจึงได้ศึกษาดำรงแพทย์แผนโบราณและศึกษาจากฤๅษีตัดคนเหล่านี้ แล้วนำความรู้อันได้ไปรักษาโรคได้อย่างกว้างขวาง

ฤๅษีตัดคนชุดเดิมที่สร้างมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๑ เป็นต้นเทนิวป็น มีจำนวน ๘๐ รูป ปัจจุบันเหลือเพียง ๒๔ รูป อยู่ที่เขามอทธิносวนหินปลูกไม้ประดับซึ่งทางวัดได้ปรับปรุงให้เป็นมุมหนึ่งพักผ่อนหย่อนใจ

๗ ตู๊กตาจีน

เมื่อเข้าไปในบริเวณวัดพระเชตุพนฯ จะเห็นตูกตาจีนหรืออับเฉา ตั้งประดับตามซุ้มประตูและที่ต่าง ๆ ทั่ววัด ช่างไทยในสมัยนั้นได้นำไปประดับ ในบริเวณวัดอย่างมีศิลปะ ซึ่งตูกตาจีนแต่ละตัวก็มีความแตกต่างกัน ออกไป นัยสื่อ

สั้นตัน เป็นขุนนางฝ่ายบู หน้าตาตุตัน ยืนเท้าเอวถืออาวุธ สามเลื้อเกราะ
ตูกตาจีนฝ่ายบู เป็นนักวางแผนและขุนนางแห่งราชสำนัก หน้าตาอ้อมยิ้ม สามทวมกทรงสูง มือข้างหนึ่งถือหนังสือ ข้างหนึ่งลูบเครา
สามเลื้อคลุมขาวตุ๊กตุมิฮู

ตูกตาจีนฉีกปราชญ์ เป็นผู้ทรงภูมิความรู้ สามทวมกทรงสูง ใบหน้ายิ้ม ไม่มีทวมก
 เครา แต่งตัวภูมิฐาน สามเลื้อคลุมขาว มือข้างหนึ่งถือพัดหรือถือหนังสือ

ตูกตาจีนสามัญชน เทศชายไว้เครา สามทวมกฟาง มือถือฉอบ แท

ตูกตาสาวจีน หน้าตาอ้อมยิ้ม เกล้ามมวย มีผ้าคลุมผมพลิ้วไหว

ตูกตาจีนรูปมารโดโปโล เป็นชาวตะวันตกคนแรกที่ได้เดินทางเข้าไปในจีน และ
 เผยแพร่อารยธรรมตะวันตกให้แก่ชาวจีน

ตูกตารูปสิงโตลาบแก้ว นิยมตั้งประดับที่เชิงบันได หรือ
 หน้าประตูทางเข้าออก ในปากมีหินก้อนกลมๆ

ช่วงต้นของกรุงรัตนโกสินทร์
 เป็นยุคทองของการติดต่อค้าขายกับจีน
 เรือสำเภาจากสยามบรรทุกสินค้าข้ามน้ำข้าม
 ทะเลไปยังแผ่นดินจีน เมื่อขายสินค้าหมดแล้ว
 ซากลับก็ซื้อสินค้าจีนกลับมาด้วย แต่ส่วนใหญ่เป็น
 ของนำห่มักเบา จึงจำเป็นต้องนำตูกตาหินใส่มา
 ใต้ท้องเรือเพื่อถ่วงน้ำหนักไม่ให้เรือเบาโคลงเคลง
 เบินไป ตูกตาหินที่อยู่ใต้ท้องเรือต้องอยู่ในที่อับ
 มืดทึบ ไม่ได้พบแสงเดือนแสงตะวัน
 จึงถูกเรียกว่า อับเฉา
 ตั้งแต่นั้นมา

๘๕

เป็นเจดีย์ศิลปะจีน มีหลังคาหลายชั้น ตั้งอยู่
ระหว่างพระระเบียงชั้นนอกและชั้นใน

มรดกแห่งความงามเจ้า

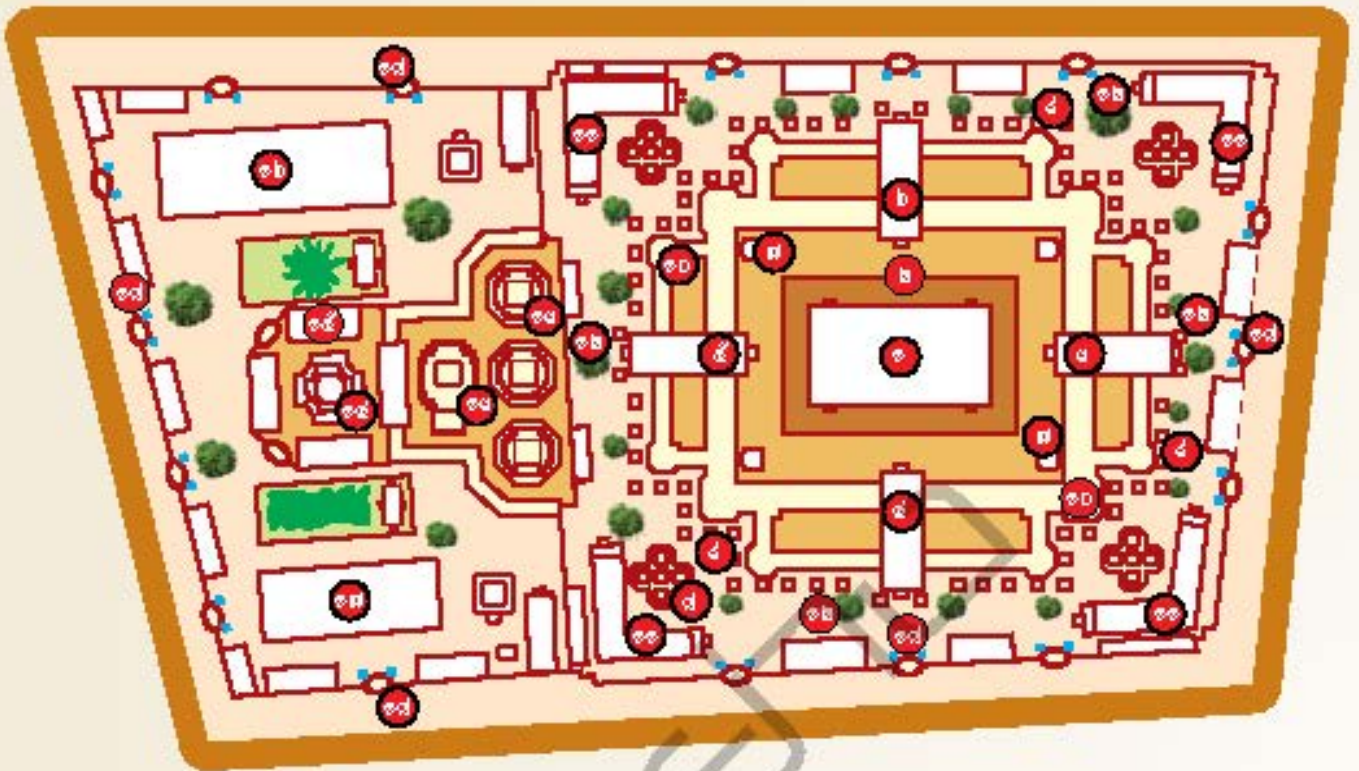

ในสมัยโบราณ ผู้ชายเท่านั้นที่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน โดยการ "บวช-เรียน" วัดจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการศึกษา รัชกาลที่ ๓ ทรงพระราชดำริว่า บัณฑิตสรรพรวิชาความรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเวลานั้นเป็นเพียงหนังสือธรรมดา ไม่นานย่อมสูญหายไปตามกาลเวลา จึงโปรดเกล้าฯ ใ้ตั้งปราชญ์ราชบัณฑิตนำองค์ความรู้ต่าง ๆ เช่น ตำราการแพทย์ โบราณคดีวรรณกรรมโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอนมาจัดพิมพ์แล้วจารึกลงบนแผ่นศิลาเพื่อรักษาสภาพใ้คงอยู่ใ้ได้อีกหลายร้อยปี เพื่อเป็นมรดกใ้ลูกหลานใ้ได้ศึกษาใ้กันต่อไป แผ่นศิลานี้ประดับไว้ตามผนังศาลาต่าง ๆ รวมเรียกว่า **ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน** องค์การยูเนสโกมีมติรับรองขึ้นทะเบียนศิลาจารึกพระเชตุพนวิมลมังคลาราม เป็นเอกสารมรดกความทรงจำแห่งโลก

วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม
เป็นพระอารามหลวงชั้นเอก ชนิด
ราชวรรมหาวิหาร ตั้งอยู่เลขที่ ๒
แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร
กรุงเทพมหานคร
มีเนื้อที่ ๕๐ ไร่ ๓๘ ตารางวา

๑. พระอุโบสถ	๑๕. พระวิหารทิศพระนาคนคร
๒. กำแพงแก้ว	๑๖. พระวิหารพระพุทธไสยาสน์
๓. พระวิหารทิศตะวันออก	๑๗. ศาลาการเปรียญ
๔. พระวิหารทิศใต้	๑๘. ชุมประตูลงมงกุฏและตุ๊กตาจีน
๕. พระวิหารทิศตะวันตก	
๖. พระวิหารทิศเหนือ	
๗. พระปราสาท	
๘. พระเจดีย์หมู่ห้าฐานเดียว	
๙. พระเจดีย์ราย	
๑๐. พระระเบียง	
๑๑. พระวิหารคด	
๑๒. เขามอ	
๑๓. พระมหาเจดีย์สี่รัชกาล	
๑๔. พระมณฑป	

เล่าเรื่อง
เมืองไทย

วัดประจำ รัชกาล

วัดประจำรัชกาล

๑ เรื่องราวความภาคภูมิใจของคนไทยที่เล่าผ่าน
หนังสือชุด **เล่าเรื่องเมืองไทย วัดประจำรัชกาล**
วัดสำคัญของพระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์
เพื่อร่วมกันสืบสานความเป็นไทย
ให้คงอยู่คู่คนไทยและเมืองไทยสืบไป...

จัดพิมพ์และจำหน่ายโดย

บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด
SKYBOOK COMPANY LIMITED
28, 30, 32 ซอยรังสิต - ปทุมธานี 16 ซอย 7
ถ.ประชาธิปไตย อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130
โทรศัพท์ 0-2958-1125-7, 0-2567-5119 โทรสาร 0-2567-5105
www.skybook.co.th e-mail: sales@skybook.co.th

หมวดการ์ตูนความรู้
เล่าเรื่องเมืองไทย
วัดประจำรัชกาล

ISBN : 978-616-213-518-7

9 786162 135187

ราคา 89 บาท